

ניסוח אורמי מחלה במדעים הנאה והצרכה

דר' דינה זילברג - המכון לחקר המדבר, אוניברסיטת בן גוריון

תקציר

במהלך 2004 נבדקו דגים משמונה מדגים ברמת נגב ובערבה, כולל ארבעה מדגים ותיקים, שלושה חדשים ותחנת הניסיונות יאיר. בסה"כ נבדקו 200 מקרים שונים במהלך השנה. הבדיקות כללו בדיקת טפילים וחיידקים. טפילים שנמצאו הם בעיקר מקבוצת הפרוטוזואה ומונוגניאה. מחלות חיידקיות נגרמו ע"י חיידקים אופורטוניסטים, בעיקר מקבוצת האארומונס. דגים מיובאים מבחוץ (בארץ ובעולם), היוו מקור מרכזי לגורמי מחלה שהביאו להתפרצות מחלות בחוות, (או בקרנטינה של החוות).

הבדיקות שנערכו: בדיקת טפילים ובדיקת חיידקים. גורמים סביבתיים ואחרים גם כן נשקלו. להלן סיכום כללי של הממצאים הבולטים בחוות השונות.

טפילים

עיקר הטפילים שנמצאו הם מקבוצת הפרוטוזואה (חד תאיים) ומונוגניאה. בדגי נוי עיקר הבעיות נגרמות ממונוגניאה (גירודקטילוס ודקטילוגירוס) ומהקסמיטה. לגבי הקסמיטה, גם כאשר אין מחלה קלינית בדגים נוכחות הטפיל בעייתית בגלל ההכרח לשווק דגים נקיים ממחלות. חוות דגי הנוי החדשות מתמודדות עם מגוון גורמי מחלה חיידקיים וטפיליים בגלל ייבוא דגים ממקומות שונים בארץ ובעולם. במרבית החוות יש מתקן נפרד המשמש לקרנטינה ובכך הסיכון של הדבקה בחווה פוחת. במקרים רבים בשנה האחרונה נדרשו מספר סדרות טיפולים בכדי לייצב את הדגים המיובאים ולנקות אותם מגורמי מחלה. אנו מקפידים על תקופת קרנטינה ארוכה הכוללת אחזקה של דגים ותיקים עם החדשים במתקן בכדי לשלול אפשרות של מעבר גורמי מחלה שלא זוהו בבדיקות, בפרט גורמי מחלה ויראליים.

גורמי מחלה טפיליים נפוצים ביבוא דגי הנוי כוללים איכטיופטיריוס מולטיפיליס (מחלת הנקודות הלבנות), טטרהימנה, איכטיובודו, טריכודינה, גירודקטילוס ודקטילוגירוס. בדגי המאכל המגודלים באזור טריכודינה ואואודיניום הם הבעיות המרכזיות. חוונו גם התפרצות של מונוגניאה עם דגים שיובאו. תנודות בטמפרטורה הביאו להתפרצות של טפיל מקבוצת הסרטניות (לרניאה). לגבי אואודיניום, הטיפול בו אנו נוקטים הוא טיפול חד פעמי בגופרת נחושת למשך כ-8 שעות וחזרה על הטיפול אחת ל 2-3 ימים במשך שבועיים כשהדבקה כבידה. מתן טיפול של 10-14 יום רצופים אינו מעשי במרבית החוות. בשלב זה הטיפול מוכיח את עצמו כיעיל. המחלה נשמרת ברמות נמוכות ובדיקות לביקורת לאחר מתן הטיפול מראות על ירידה משמעותית בנגיעות.

חיידקים

במהלך השנה נתקלנו במחלה חיידקית קשה בדגי נוי שיובאו לאזור. נראה כי המחלה גררה הדבקות משניות של חיידקים אופורטוניסטים. סדרה של טיפולים אנטיביוטיים ייצבה את מצב הדגים. בדגי מאכל אנחנו ממשיכים לראות מחלות חיידקיות הנגרמות על ידי חיידקים אופורטוניסטים, כולל מינים של סטרפטוקוקוס ומינים של ארומונס. אנו משתדלים למזער את השימוש באנטיביוטיקה בחיידקים אופורטוניסטים וטיפול זה ניתן רק כשנראה כי שיפור תנאי הסביבה לא הועיל או שאינו אפשרי. בחירת האנטיביוטיקה מתבססת על מבחן רגישות של החיידק.

שונות

בשנה האחרונה ייבוא דגים לאזור ממקומות שונים בארץ ובעולם היה גבוהה, וכך גם מספר מקרי המחלה. רוב המחלות הקשות והבעייתיות יובאו מבחוץ ומגוון גורמי המחלה השנה היה גבוהה מזה שנמצא באזור בעבר. גורם נוסף שהביא להתפרצויות היה שינויי טמפרטורה בחוות בהן אין יכולת לשמור על טמפרטורה קבועה בעונות השונות.